

Naproti tomu uplatňujeme nejrozličnější metody, techniky a procedury, přičemž klademe důraz na kombinaci kvantitativních a kvalitativních postupů. Výzkum probíhá jako sled deseti kroků, v jejichž průběhu jsou šetřena jednotlivá odvětví. V každém kroku se provádí dotazníkové šetření souboru 400 náhodně vybraných aktivních příslušníků tělovýchovného svazu, které má kvantitativně postihnout údaje, postoje a vztahy zjištěitelné na základě výpovědí respondentů. Část výběrového souboru (50 osob) se podrobuje doplňujícímu šetření, jež zahrnuje zjišťování základních somatických a fyziologických charakteristik, zdravotního stavu, objektivního i subjektivního stavu fyzické zdatnosti, tělocvičnou, zdravotní a rodinnou anamnézu, dále psychologické vyšetření (struktura osobnosti) a zjišťování obecných estetických předpokladů. Doplňujícím šetřením se má pro menší okruh respondentů (v souhrnu však běží o 500 osob) získat komplexní obraz o vazbách tělocvičných aktivit na různé druhy nezávisle i závisle proměnných. Takové šetření umožní prostřednictvím osoby respondenta propojit do jednotného celku údaje tak odlišných oborů, jako je fyziologie, estetika, sociologie, teorie tělesné kultury nebo psychologie, tj. údaje, které se obvykle v nejlepším případě kladou vedle sebe.

Souběžně s dotazníkovým a doplňujícím šetřením probíhají kvalitativní sondy orientované na tělovýchovné činnosti organizované uvnitř ČSTV i mimo něj. Měli bychom v nich nejrozličnějšími prostředky — studiem literatury, dokumentů, sekundární analýzou už provedených výzkumů, pozorováním, řízenými rozhovory se znalci i účastníky tělovýchovných forem, které nezahrnujeme do základního šetření, ekonomickým rozбором i analýzou řízení a organizace — postihnout jevy souhrnné a kvalitativní povahy a doplnit tak poznatky získané předchozími postupy. Jedna ze sond má historiografický ráz a jejím úkolem je zachytit v základních obrysech dynamiku vývoje odvětvové struktury tělovýchovných aktivit a jejich funkcí.

Zvláštní místo v souboru badatelských prostředků zaujímá jednorázový výzkum veřejného mínění o tělovýchově, připravovaný Ústředním výborem ČSTV ve spolupráci s Ústavem pro výzkum veřejného mínění na rok 1980. Má kvalitativně postihnout verbálně zprůvodňovatelné údaje o tělocvičných a tělovýchovných aktivitách všeho druhu i o případné pasivitě obyvatelstva ČSSR staršího 15 let a o jeho postojích ke zkoumané problematice.

Výzkumný tým, jehož členy jsou pracovníci předních pražských tělovýchovných ústavů a který se opírá o spolupráci s tělovýchovnými praktiky, řídí s. Vl. Kožíšek, CSc., vedoucí vědeckometodického oddělení ÚV ČSTV. Pracovníci týmu si kladou za úkol dospět k hlubšímu, komplexnějšímu a konkrétnějšímu poznání odvětvové struktury a funkcí československé tělovýchovy, aby mohli vytvářet náměty na úrovni odvětví i celé tělovýchovy směřující k efektivnímu využití potencií skrytých v odvětvové struktuře i k racionálnímu zvládnutí, koordinaci a řízení dynamického pohybu této struktury.

Eva Ryšlinková

Mezinárodní sympozium o řízení a plánování sociálních procesů ve městech

Ve dnech 21. až 25. 10. 1979 se konalo ve Výmaru (NDR) 5. mezinárodní sympozium pracovní skupiny *Sociální plánování a prognózování*, která pracuje v rámci spolupráce akademií věd socialistických zemí v problémové skupině *Evoluce sociální struktury — sociální plánování a prognózování*. Na programu byly otázky řízení a plánování sociálních procesů města a jeho rozvoje, jak bylo dohodnuto již na předchozím setkání ve Varně v roce 1978.

Organizátory byly Ústřední institut řízení socialistického hospodářství při ÚV SED NDR a Ústav sociologie Akademie společenských věd při ÚV SED. Sympozia se zúčastnilo 25 odborníků z BLR, ČSSR, NDR, PLR a SSSR a několik českých hostů.

Téma konference patří mezi aktuální problémy sociálního plánování a prognózování ve všech socialistických zemích, přičemž zejména v NDR došlo v poslední době k jeho oživení v souvislosti s řešením složitých úkolů při výstavbě nových čtvrtí i celých měst i při přestavbě starých historických center. Na aktuálnost problematiky i její historický vývoj v NDR bylo poukázáno hned v úvodním pozdravném vystoupení vedoucího tajemníka okresního výboru SED ve Výmaru s. Standaua, který přednesl zasvěcený sociologický referát, přibližující všem delegá-

tům problematiku města, v němž se snoubí skvělá historická kulturní minulost se současnou velkolepou socialistickou obnovou, rekonstrukcí i novou výstavbou.

V navazujícím vystoupení seznámil R. Veidig, ředitel Institutu sociologie Akademie společenských věd při ÚV SED a předseda Výboru sociologických výzkumů NDR, všechny přítomné s hodnocením práce mezinárodní pracovní skupiny *Sociálního plánování a prognózování*. Podle jeho názoru je práce skupiny velmi progresivní, odpovídá vytyčené koncepci a má i celou řadu závažných vědeckých výstupů sloužících rozvoji konkrétní praxe. Práce skupiny má velký ohlas v celé světové sociologické obci zásluhou publikace *Planning and Forecasting Social Processes* prezentované na světovém sociologickém kongresu.(1)

Hlavní zájem sociologické fronty v NDR se dnes v rámci výstavby rozvinuté socialistické společnosti upírá na problematiku řízení sociálních procesů na úrovni celé společnosti a na sociální problémy teritoriálních pospolitostí. V rámci této problematiky se v poslední době v NDR klade největší důraz na řešení tématu socialistický způsob života a jeho vazby na aspekty teritoriální. Sledována je zejména otázka, jak sociální aktivita pracujících podporuje rozvoj územního celku. Výzkumy probíhají v několika střediscích: Kolektiv pod vedením L. Hummela (Ústřední institut řízení socialistického hospodářství při ÚV SED v Berlíně) se zabývá výzkumy v oblasti rozvoje socialistického kolektivu pracujících ve vazbě na rozvoj sociálních podmínek území. Kolektiv pod vedením G. Assmanna, ředitele Institutu marxisticko-leninské sociologie Humboldtovy univerzity v Berlíně, se zabývá specifickými problémy rozvoje socialistického způsobu života obyvatel Berlína. Na univerzitě v Rostocku jsou řešeny problémy výzkumu sociální aktivity a sociálního klimatu (pod vedením P. Voigta), na univerzitě Karla Marxe v Lipsku se kolektiv katedry sociologie pod vedením A. Kahlové intenzivně zabývá výzkumem socialistického způsobu života obyvatel v nových obytných čtvrtích a na Vysoké škole architektury ve Výmaru se katedra sociologie věnuje zkoumání otázek životního způsobu obyvatel historických center měst a sociální problematiky menších měst v NDR (vedoucí kolektivu F. Staufenbiel).

O poznatcích z těchto výzkumů referovali jednotliví vedoucí tohoto rozsáhlého kolektivu druhý a třetí den konference. Soudruh Veidig nazval proces rozvoje sociálního plánování územních celků současnou konjunkturou sociologie v NDR; nejsou ovšem dosud stanoveny proporce mezi sociologií práce a sociologií zabývající se teritoriální problematikou pracovních skupin. Je třeba zkoumat i roli města ve vztahu k sociální aktivitě obyvatel. Sociologové se musí vyrovnávat s novými metodologickými otázkami jako je například typologie měst, integrační ukazatele sociálního rozvoje apod. V NDR jsou výzkumy sociálního rozvoje měst integrovány ukazatelem, jímž je způsob života obyvatel města.

Vlastní pracovní pořad konference zahájil úvodním referátem koordinátor skupiny F. Kutta (ČSSR) na téma *Teoretické a metodologické otázky plánování sociálního rozvoje teritoriálních celků v socialistické společnosti*, v němž objasnil místo a roli sociologie v komplexním plánování měst, metodologická východiska, předmět, cíle i funkce sociálního plánování územních celků, dále se věnoval problematice sociální efektivity a genezi práce skupiny, jakož i jejím nejbližším úkolům a cílům.

I. I. Čangliová (SSSR) zaměřila svůj příspěvek na *metodologické problémy řízení sociálního rozvoje socialistického města*: Sociální plánování znamená formování nového způsobu myšlení a řešení tří metodologických aspektů – realizaci dialektické jednoty objektu i subjektu řízení; vytvoření integrujících ukazatelů sociálního rozvoje; zvýšení úrovně sociologické vzdělanosti. Sociální ideál rozvoje města představuje rozvoj kolektivismu. Po těchto referátech se v závěru prvního dne rozpráela bohatá diskuse.

Druhý den byl věnován převážně příspěvkům, které připravili němečtí hostitelé. S. Grundmann vystoupil s referátem *Úkoly města v budování rozvinuté socialistické společnosti – sociálně ekonomické zvláštnosti a problém jejich rozvoje*, P. Däler hovořil na téma *sociální aspekty budování měst*, W. Klimek se věnoval *sociálním problémům teritoriální racionalizace* a W. Preller *metodologickým základům a praktickým výsledkům řízení a plánování sociálně ekonomických otáz-*

(1) Práce vyšla v nakladatelství ACADEMIA pod redakcí F. Kutty a redakčního kolektivu v roce 1978.

zek města. Většina německých příspěvků se zabývala problematikou životního způsobu, zejména z aspektu řešení bytové otázky, která je pokládána za prvořadou. Téhož dne přednesli své referáty ještě bulharští soudruzi: I. Mironov, *Pracovní situace a pracovní chování jako objekty řízení a regulování v jednotce osídlení*; I. Dandolova, *Město a způsob života*

Konferenci byla nabídnuta velká řada příspěvků, kolem nichž se rozvinula bohatá diskuse. Proto bylo nutno příspěvky třetího dne časově limitovat. Na programu třetího dne se podíleli i E. Kwiatkowska (PLR) s příspěvkem *Společenské problémy bytové otázky*, J. Novotný (ČSSR) s příspěvkem *Zkušenosti se sociálním plánováním územních celků v ČSSR* a V. A. Jadov (SSSR) s referátem *Město jako celostní sociální systém*.

Další připravená témata neodezněla na konferenci buď pro nedostatek času (například B. Mištal z PLR), nebo pro nepřítomnost referujících, mezi něž patřili například N. I. Alexejev (SSSR), D. Enedi (MLR) a J. Mihalik (ČSSR).

Jednání jako celek potvrdilo rostoucí roli problematiky sociálního plánování měst i rozmanitost přístupů v jednotlivých socialistických zemích. Nutno konstatovat, že některé příspěvky se zaměřily na specifické otázky dílčího charakteru a poněkud se vymykly syntetickému pojetí tématu konference. Shodně bylo konstatováno, že československá strana (včetně předloženého referátu J. Mihalika) nejvýstižněji naplnila téma konference a dala odpověď nejen na teoreticko-metodologické otázky, ale ukázala i jejich praktickou aplikaci. To konečnou potvrдили i neformální diskuse. Delegáti se shodli na tom, že jde o problematiku aktuální a potřebnou, na niž je v každé účastnické zemi třeba soustředit značný intelektuální potenciál a zajistit zejména vytvoření ucelené teoreticko-metodologické koncepce vybudování informační základny a systému sociálních ukazatelů. Témata konference budou vydána ve sborníku v německém jazyce. Příští seminář skupiny se bude konat ve Varšavě v roce 1980 a bude věnován tematice prognózování jako součásti systému plánování sociálních procesů.

Jaroslav Novotný

Celostátní seminář k plánování sociálních stránek rozvoje územních celků

Od počátku sedmdesátých let se pozornost řídicích orgánů a řady vědeckých oborů stále více koncentruje na problematiku plánovitého řízení sociálních procesů. Komplex sociálního plánování na všech úrovních představuje — vzhledem k stále naléhavější společenské objednávce — jedno z významných center výzkumného úsilí společenskovědní fronty, a to nejen v rámci našeho státu. V poslední době jsme proto v obou našich republikách svědky neobyčejného rozmachu prací na teoretické konceptualizaci sociálního plánování i koncentrace úsilí různých vědních oborů na překonání překážek jeho další praktické aplikace.

Hlavní váha dosavadního výzkumného i aplikačního úsilí se v minulých letech soustředila na mikrosféru sociálního plánování, jmenovitě na přípravu a hodnocení komplexních programů péče o pracovníky a plánů sociálního rozvoje podnikových kolektivů. V současné době však prudce vzrůstá zájem o problematiku plánování sociálního rozvoje územních celků. Tento přesun pozornosti je zcela logický a dochází k němu téměř současně ve většině socialistických zemí.

Tematika sociálního rozvoje územních celků se dostává na širší fórum odborných setkání nejen sociologů a ekonomů, nýbrž i právníků, demografů, geografů a urbanistů. Počet pracovišť zabývajících se touto problematikou vzrůstá do takové míry, že otázky plánování sociálního rozvoje územních celků a měst začínají nabývat průřezového charakteru pro mnohé vědní disciplíny. V posledních třech letech byla k problematice plánování sociálního rozvoje uskutečněna celá řada setkání.(1)

(1) V roce 1977 konference o otázkách komplexního rozvoje územních obvodů národních výborů v Praze (Ústav státu a práva, ČSAV), porada řešitelů výzkumných úkolů k problematice plánování a řízení sociálního rozvoje územních celků (Ústav pro filozofii a sociologii, ČSAV), seminář o zkušenostech se zaváděním plánu sociálního rozvoje okresu (Dům techniky, Pardubice) v Mariánských Lázních. V roce 1978 mezioborový seminář na téma Socialistický životní způsob a jeho oblastní stránka (Výzkumný ústav rozvoje oblastí a měst, Ostrava) v Rožnově pod Radhoštěm; další akce se uskutečnily zejména na Slovensku.